

Mehmet RİFAT

İ.Ü. Yabancı Diller Yüksek Okulu
Asistanı

GÖSTERGEBİLİM VE UYGULAMA ALANLARI

1. Giriş gözlemleri.

Urbino Üniversitesine bağlı Urbino Uluslararası Göstergebilim ve Dilbilim Merkezinin 9-28 temmuz 1979 tarihleri arasında düzenlediği göstergebilimsel kuram ve uygulamalara ilişkin toplantılar dilbilim, yazınbilim, insanbilim, budunbilim, toplumbilim, ruhbilim, vd. alanlarda çalışan araştırmacılara göstergebilimin sunduğu yöntem ve yaklaşımları daha yakından tanıma olanağı sundu.

Göstergebilimsel ve dilbilimsel araştırmayla ilgili kuram ve uygulama çalışmaları içeren toplu - çalışmaların (dilyetisi kuramı, anlambilim, mantık, genel göstergebilim vd.) yanısıra anlatı çözümlemesi, betik dilbilgisi, film çözümlemesi, vb. konularda da ortak çalışmalar sürdürüldü. Aynı günlerde dört ayrı kolokyumu da izleme olanağı buldu bilim adamları: 9-13 temmuz: H. Parret'in etkin girişimiyle düzenlenen «Edimbilimin olanakları ve sınırları» (bu kolokyuma Fransızca bir bildiriyle katılan. F. Récanati'nin edimbilim üstüne görüşleri için bkz. bu sayıda: «Discours tenu, discours tenable, discours intenable»); 16-20 temmuz: J.F. Lyotard'ın düzenlediği «Yandaki nesnelere» (Aykırı nesnelere); 23-27 temmuz: Ph. Hamon'un düzenlediği «Tersinelemeli (alaycı) söylem»; 25-27 temmuz: Özellikle J. Baudrillard, P. Fabbri ve L. Marin'in sunuşlarıyla ilginç bir görünüm kazanan «çekicilik».

Biz bu yazıda söz konusu dört kolokyuma ilişkin sunuşlardan değil de daha yakından izleme olanağı bulduğumuz ve göstergebilimi daha çok ilgilendiren toplu-çalışmalardan söz edeceğiz.

2. Toplu - çalışmalar.

«Genel Göstergebilim» alanında birleştirebileceğimiz çeşitli sunuş ve toplu çalışmalar aşağıda tek tek ele alıp değineceğimiz konulara ilişkindi: **Betik ve Görüntü; Çağel Yazın Kuramları; Toplumsal Törenlerin Göstergebilimi; Anlatı ve Öğretici Söylem; Toplumsal Söylemlerin Göstergebilimi; Kanıtlama ve Söylem; Dildeki Uşulluk.**

2.1. Betik ve Görüntü: R. Lindekens (Napoli).

Éléments d'une sémiotique de la photographie (1973) ve Essais de sémiotique visuelle (1976) adlı yapıtlarıyla görsel göstergebilim alanında adını duyuran Lindekens, «görüntü olarak betik» ve «betik olarak görüntü» üstüne kuramsal görüşleriyle çözümleme çalışmalarını sundu. Kuramını, L. Hjelmslev'in dil göstergesine ilişkin dörtlü ayrımı (Anlatım biçimi/ anlatım tözü; içerik biçimi / içerik tözü) üstüne temellendiren Lindekens, «görüntü olarak betik» anlayışını Mallarmé'nin «un coup de dés...» adlı şiirini salt görüntüsel açıdan irdeleyerek

açıkladı. Betiğin anlatı boyutundan uzaklaştırılıp bir kâğıt üstüne yansıyan çizimsel özellikleriyle ele alınması görsel göstergebilimin sınırlarını geliştirmesi yönünden yararlıydı. Ancak, görüntüsellğe ilişkin dizgenin anlatsal boyutla sıkı bir ilişki içinde bulunduğunu da unutmamak gerekiyordu. Lindekens'e yöneltilecek tek eleştiri de buydu.

Betik ve Görüntü toplu-çalışmalarına bir sunuşla katılan Ph. Dubois, «Liège Topluluğu»nun görüntüye ilişkin kuramsal görüşlerini sundu. O da Lindekens gibi görüntüyü bir dil göstergesi olarak ele alıyor ve iki temel boyuta indirgiyordu: **Yoğrumsal gösterge / Görüntüsel gösterge**.

Yoğrumsalı «gösterimin biçimi», görüntüseli de «gösterim nesnesini belirten herşey» olarak tanımlayan Dubois bu iki boyutu da kendi aralarında iki alt - boyuta indirgedi: **Yoğrumsalın gösteren ve gösterileni / Görüntüselin gösteren ve gösterileni**.

Dubois sunuşunun daha sonraki bölümünde bugüne dek yapılan çalışmaların salt «görüntüsel gösterge»ye ilişkin olduğunu, Liège topluluğunun ise bir süreden beri «yoğrumsal gösterge»ye yöneldiğini anlattı. (**Gösterge / Görüntü** ilişkisini ele alan bir başka göstergebilimsel yaklaşım için bkz. bu sayıda: O. Senemoğlu, «Gösterge ve Görüntü»).

2.2. Çağel Yazın Kuramları: T. Todorov (Paris).

1960 yıllarında **Biçimciler** üstüne yaptığı inceleme ve çeviri çalışmalarıyla Fransa'da «yapısalcılık» akımının yeni boyutlar kazanmasını sağlayan Todorov özellikle **Grammaire du Décaméron** (1969), **Introduction à la littérature fantastique** (1970), **Poétique de la prose** (1971) adlı yapıtlarıyla R. Jakobson'un dilbilim örneğini temel alan bir yazınbilim» anlayışı geliştirmeye çalışmıştı. Daha sonraki yıllarda art arda yayımladığı incelemelerde (**Théories du symbole**, 1977; **Les genres du discours**, 1978; **Symbolisme et interprétation**, 1978) yöntembilimsel çizgisini giderek değiştiren ve bir yazın «estetikçisi» olmaya yönelen Todorov, 1978-79 öğretim yılında Ecole des hautes études en sciences sociales'e (Paris) bağlı olarak verdiği derslerde M. Bahtin'in yazın ve dilbilim görüşlerini «klasik» bir anlatımla ele almıştı. Aynı konuya ilişkin çalışmalarını bu kez Urbino'da **Biçimciler ve Bahtin** ile sundu.

Rabelais, Dostoyevski üstüne yazdığı kitapların yanı sıra dil ve roman sorunlarına ilişkin yazılarıyla tanınan Bahtin'in kuramı tüm söylemleri kapsayıcı bir özellik taşımaya yönelir. Roman, bir söylem olarak «karşılıklı konuşma» ilkesine dayanır, Bahtin'e göre: Bu ilke, J. Kristeva'nın yine Bahtin'den kalkarak önerdiği «betiklerarası özellikler» kavramıyla yaygınlık kazanmıştır. Her söylem yazara ve konuya (ya da Özne'ye ve Nesne'ye) bağlı kalınarak değil öbür söylemlere açılarak belirlenebilir, ancak. Çünkü söylem bireylerarası bir birimdir. Bahtin'in kuramsal yaklaşım örneği, Todorov'un özellikle vurguladığı gibi Jakobson'un dilsel bildirişim örneğinden esinlenerek şu çizime indirgenebilir.

Jakobson'un Bildirişim Örneği
Bağlam
Gönderen → Bildiri → Gönderilen
Bağlantı
Düztü

Bahtin'in Kuramsal Örneği
Nesne
Konuşusu → Sözce → Dinleyici
Betiklerarası ilişki
Dil

Biz burada Bahtin'in kuramını bir yana bırakıp Todorov'un konuya yaklaşımı üstüne kimi eleştirel gözlemlerde bulunmak istiyoruz: Todorov'un kullandığı **üst-dil**, betimlemeye çalıştığı **konu-dilden** pek ayrılmamakta ve çözümleme etkinliği giderek yok olmaktadır; yöntembilimsel bir çizgi izlemek yerine edindiği geniş ekine yaslanarak izlenimsel bir söylem kullanmaya yöneliş Todorov'u bugün belki en çok okunan yazarlar arasına sokmuştur, ama yöntemsel ulamlardan yoksun bir yazınbilimci niteliğini de yüklenmek zorunda bırakmıştır.

2.3. Toplumsal Törenlerin Göstergibilimi: M. Pop (Bükreş).

Toplumsal törenleri ve söylenceleri dizgesel bir anlayışla ele alan budunbilimci Pop betimleme konusunu **uzam / zaman / eyleyen** üçlüsüne yönelerek yapısalılaştırmaya çalıştı. Bu da, Pop'un törenleri birer göstergesel söylem olarak tanımladığını gösteriyordu. Gerçekten de, dilbilimsel ve göstergibilimsel örneğe dayalı iki çözümleme aşamasıyla işleniyordu konusunu Pop:

a. **Yatay çözümleme**: Tümce-ötesi bir çözümleme; bu aşamada bir söylem olarak ele alınan törenler tümcesel kesitlemeye bağlanmaksızın anlatsal kesitlere ayrılır ve aralarındaki ilişkiler incelenir;

b. **Dikey çözümleme**: Her kesitin işlevsel niteliği araştırılır.

Bu iki çözümleme aşamasını evlilik törenlerine yaptığı uygulamalarla örnek-lendiren Pop konuşma dizilerinde toplumsal törenleri dizgesel ilişkiler taşıyan edimler olarak tanımladı. Ona göre, her törenin güçlü bir yapısı vardır; bir başka deyişle, her tören dilbilgisel kurallar, simgesel sözcükdağarcığı ve anlamsal dizge taşır. Pop, törenlerin aşağıdaki şu üçlü/düzenle yapısalılaştırılabileceğini vurguladı özellikle: **Sözdizimsel düzen** (V. Propp'un masallara uyguladığı sözdizimsel araştırma anlamında); **anlamsal düzen** (göstergelerin gerçek ve kavramsal nesnelere ilişkisi); **edimsel düzen** (gösterge ve simgelerin bunları kullananlarla [sözceleyen] ilişkisi).

2.4. Anlatı ve Öğretici Söylem: D. Patte (Nashville).

Vanderbilt Üniversitesi (A.B.D.) öğretim görevlisi Patte anlatı ve öğretici söylem üstüne yaptığı sunuşta Greimas'cı göstergibilimin doğrultusuna bağlı kalmaya çalıştı. Anlatı dilbilgisinin kurallarını belirlemek amacıyla **Sémiotique. Dictionnaire raisonné de la théorie du langage** (A. J. Greimas ve J. Courtés, 1979) adlı yapıtın «üretici katmanlar alanı» (parcours génératif) başlığı altında sunulan yöntemsel ulamları yeniden yorumlayarak sundu. Patte'in yorumlarının iki noktada birleştirilerek gözlemlerimizi belirtmeye çalışalım:

a. Patte, Greimas'cılarının son yıllarda «kiplikler» sorununa yöneldiklerini ve kuramsal sonuçlar elde ettiklerini, ancak kipliklere ilişkin bu işlevsel kuralların üretici katmanlar arasında yer almadığını, çünkü kipliklerin anlatı boyutuyla söylem boyutunu birbirine bağlayan henüz sınırı çizilmemiş bir yerde işlerlik kazandığını belirtti.

b. Patte, sunuşunu daha iyi temellendirebilmek amacıyla Greimas'ın **Sémiotique structurale**'de (1966) önerdiği altı ögeli eyleyenler kuramını (**Gönderen - Gönderilen / Özne-Nesne / Yardımeden-Karşıçikan**/) aktardı ve yaptığı çözümlemelerle altı ögeyi de özellikle belirlemeye yöneldi.

İlk yoruma ilişkin olarak, üretici katmanlara özgü alanda her ne kadar «kiplikler» sözcüğü geçmiyorsa da kipliklere (özellikle dört kiplik: zorunda olmak, bilmek, istemek, yapabilmek) ilişkin kuramdan yalnızca anlatı yapılarıyla söylem yapıları arasındaki geçiş noktasında yararlanılmadığını, ama kipliklerin özellikle göstergesel-anlatı yapılarının yüzeysel anlatı sözdizimi'nde kullanıldığını anımsattık, Patte'a. Ayrıca, kipliklerin göstergebilimsel katman değil, işlemsel kurallar olduğunu da belirttik.

Patte'in ikinci yorumuna yönelttiğimiz eleştirel gözlem de kiplikler sorunu-na bağlanıyordu yine. Altı ögeli **eyleyenler** (derin yapıya özgü sözdizimsel öğelerdir bunlar; yüzeysel yapıda çeşitli niteliklere bürünerek **oyuncular** adını alırlar) kuramı 1970'ten sonra sürdürülen **kiplikler** ve **etkileyim** konusundaki çalışmalar sonucu dört birime indirgenmişti: / **Gönderen-Gönderilen** / **Özne-Nesne** /

Yardımeden ve **Karşıçikan** kiplikler kuramıyla kaynaştırılarak betimlenmektedir: **Yardımeden** doğrudan doğruya **dönüştürücü Özne**'nin gücüne dayalı bir **beti**'dir; **Karşıçikan** ise **Özne**'nin bu gücünü engellemeye çalışan **Karşı-Özne**'dir. Demek ki her iki öge de **Özne**'nin kipsel edinimine bağlanır: Biri «yapabilmek» diğeryse «yapılabilmek» kipiyle denkleştir.

Bu gözlemlerimizi tartışma süresince olumlu karşılayan Patte, sunuşunun daha sonraki bölümlerinde öğretici söylemin ilkelerine yönelerek, Greimas ve Fabri'nin **Le Bulletin** (sayı 7, 1979) dergisindeki yazılarında Vanderbilt Üniversitesi'nde öğretici söylem üstüne sürdürülen çalışmalara, nasıl yansıdığını anlattı.

2.5. Toplumsal Söylemlerin Göstergibilimi: E. Véron (Paris).

Her söylemin toplumsal özellikli olduğunu belirten, her göstergebilimin de toplum-göstergebilim diye adlandırılması gerektiğini vurgulayan Véron'un sunuşları şu ana noktalarda toplanabilir:

- Söylem çözümlemesi dilbilimsel çözümlemenin bittiği yerde başlar; her betik ya da söylem önce dilbilimsel çözümlemeden geçirilir;
- Söylem çözümlemesi dilbilimsel çözümlemenin benimsendiği **sözdizim/anlam** dizgesi ayrımını ne benimser ne de böyle bir ayrımı karşı çıkar. Bu tür bir ayrım söylem çözümlemesi için önemsizdir;
- Söylem çözümlemesinden değil, ancak çözümleyici yaklaşımdan sözedilebilir.
- «İçkin çözümleme» bir düştür;
- Betik üretilmiş bir nesnedir; betiğin ya da söylemin inceleme yaklaşımı ancak üretim koşullarını araştırmakla olur;
- Her söylemin anlam etkisi bir başka söylemdir; bu nedenle bir söylemi incelemek için hemen bir başka söyleme başvurmak gerekir;
- Söylem incelemesine ilişkin kuramsal dilbilgisi sonsuzdur; hiçbir kuramsal dilbilgisi yeterli değildir. (Véron'un dilbilgisi örneği için bkz. **La Semiosis sociale, Urbino Göstergibilim ve Dilbilim Merkezi Çalışma Belgeleri**, sayı: 64, Mayıs 1977.)

Kuramını böylesine kesin, şaşmaz, katı kurallarla oluşturan ve çözümleme aşamasına dek çekici sözler eden Véron'un uygulamaya yöneldiğinde söyleyecek pek bir şeyi olmadığı çıktı ortaya. Çözümleme konusu olarak haftalık bir derginin bir kapak düzenini ele alan, bu kapak düzenini de bir «söylem» olarak ince-

lemeye koyulan Véron yukarda özetlemeye çalıştığımız «ilkeler» uyarınca (söz-gelimi, «her söylemin anlam etkisi bir başka söylemdir») bir başka derginin aynı konuyu işleyen sayısındaki kapak düzenini de işin içine bir an önce sokma gereği duydu. Ardından, inceleme konusu olarak saptadığı ilk derginin öbür haftalarda yayımlanmış sayılarının kapak düzenlerini inceleme alanına aldı. Çözümlemesi gereken ilk kapak düzeni üstüne birbiriyle bağlantısız dergi kapaklarını yığmaya başladı böylece. Sonuç olarak, inceleme alanı dışında kalan her şey üstüne güzel, parlak sözler söylenirken «ana nesne» «yandaki nesne» oluverdi birden.

Véron'un da bu ilkelerle çözümleme işlemini ertelemekten başka bir iş yapmadığı açıkça görüldü sunuşları süresince.

2.6. Kanıtlama ve Söylem: G. Vignaux (Paris).

Ecole des hautes études en sciences sociales'de «Bilgi aktarımının ruhbilimsel özellikleri» konusunda öğretim yapan, kanıtlama ilkeleri yanı sıra hem söylem, hem de bilme/tanıma süreçlerinin çözümlemesiyle ilgilenen Vignaux (*L'Argumentation. Essai d'une logique discursive*, 1977) sunuşlarında şu konulara yöneldi:

- Söylem ve gösterimi. Söylem içinde ve çevresinde yer alan ruhbilimsel olguların gelişimi. Söylemlerin kimliği: **Kimlik ve Söylem ilişkisi**. Yöntembilim sorunları. Dilbilim, toplumbilim ilişkileri;
- Kanıtlama ve kanıtlar evreni. Bir söylemin kanıtları nasıl tanımlanabilir?
- Söylemin uzamı ve uzam üstüne söylem.

Tüm bu sorunları araştırabilmek için Vignaux betiğin kurnazlığına, oyunlarına yönelmiş, özne'nin «stratejileri»ni saptamış, söylem içindeki edimlerin akışını vurgulamış, son olarak da bir araştırma topluluğuyla birlikte sürdürdüğü **Birey / Uzam** ilişkisinin söyleme yansısını örneklendirmiştir.

2.7. Dildeki Uşçuluk: H. Parret (Wassenaar).

Dildeki uşçuluk sorununu işlemek amacıyla dil felsefecilerinin temel tartışma sorununa (**Dil / Düşünce** ilişkisi) yönelen Parret dilin tartışma götürmeyen özelliğini «gösterimsellik işlevi» olarak belirledi. Bu işlevi pekiştiren olgununsa «çizgisellik» olduğunu özellikle vurguladı.

Parret'e göre, her dil bir «söylemsellik»tir; çünkü içerikleri çizgisel olarak sunar. Ancak, burada bir başka sorun çıkar ortaya. Tüm dil felsefecileri dilin gösterimselliğini benimsemişlerse de iki ayrı tutumu da ortaya atmaktan geri kalmamışlardır:

- Söylem düşünceyi anlatımsallaştırır: Descartes, Chomsky;
- Söylem düşünceyi eklemselleştirir: Condillac, Saussure.

Descartes'a göre, dilsel anlatım rastlantısaldır; bu nedenle dil hiçbir zaman düşüncenin oluşturucusu olamaz. Condillac'a göreyse, düşünme sanatı ancak bir eklemeliş içinde olasıdır; dolayısıyla, dil düşüncenin oluşturucu ögesi-dir. Düşünme sanatı demek, iyi kurulmuş bir dil demektir.

Dilin gösterimselliğini benimseyenlerin arasındaki **anlatımsallık/eklemsellik** tartışmasını açıkladıktan sonra dil felsefecilerinin gözettiği bir başka karşıtlığı işlemeye başladı Parret: Bilme (tanıma) / Bildirişme

Bilme (tanıma) biçimi olarak dil, bildirişim olanağı olarak dilin karşıtıdır. Böylece, **düşünce biçimi olarak dil ile yaşam biçimi olarak dil** karşıtlığı çıkar ortaya. Sorunu düşünce biçimi olarak görenler için dil ruhsal bir olgudur; yaşam biçimi olarak soruna yaklaşanlar içinse, dil, bildirişimi sağlayan toplumsal bir olgudur. Parret'in bu sınıflandırıcı anlatımı şöyle bir çizime indirgenebilir:

Düşünce biçimi olarak dil	Yaşam biçimi olarak dil
«Dil ruhsal bir olgudur»	«Dil bildirişimi sağlayan toplumsal bir olgudur.»
BİÇİMCİLİK → HUMBOLDT →	İŞLEVSELÇİLİK → WITTGENSTEIN →
CHOMSKY	AUSTIN, SEARLE

Doğal dillere ilişkin kuramlar açısından yapılan bu sınıflandırmayı anlam kuramı açısından ele almaya çalıştığımızda aynı bölümlenmeyi biçimsel ve işlevsel anlambilim olmak üzere yapabiliriz. Örneğin Katz ve Fodor'un kuramı biçimsel anlambilime yaslanırken, başta Grice ve sözedimi kuramcılarının görüşleri işlevsel anlambilime dayanır. Ancak, göstergebilimsel açıdan bu tür bir ayırım geçersizdir: Sözelimi, Greimas'çı göstergebilim tüm gösterge dizgelerini kapsamaması açısından hem işlevseldir hem de biçimselliğe yer verir.

Soruna, bildirişim kuramı boyutları içinde kalarak yönelen Parret daha sonra doğal dile biçimselleştirilmiş dil arasındaki ayrımı mantıklı dilbilgisi arasındaki ayrımla ele almaya çalıştı. Bu konuda özellikle B. Russell'in mantıksal yapıcılık'ına karşı çıkan, adlandırma anlayışını eleştiren Parret, mantıksalcılığı sarsmak amacıyla **tanıt-lama** anlayışının ortaya atıldığını anlattı. (Edimciler).

Parret'e göre dilin tüm özelliği tanıtlama işlemini yüklenmiş olmasıdır. Bu işlemde de en önemli yük dildeki gösterme işlevi taşıyan öğelerdedir (Ben/Burada/Şimdi, vb.).

Giriş bölümünü oluşturan bu ayrıntılı bilgilerden sonra dildeki uçulluk sorununu tanımlamaya çalışan Parret'e göre dildeki uçulluk iki biçimde tanımlanabilir:

a. ya söylemsel üretim araştırılarak: **ÜRETİM**.

b. ya da kimi söylem örnekleri incelenerek: **ÜRÜN**.

Sorunu, üründe arayanlar hiç kuşkusuz söylemin iç tutarlılığına yönelme gereği duyarlar; bu görüşü benimseyenler için tutarlı söylem demek, belli bir uçulluğun işe koyulduğu bir söylem demektir. Bugün aynı tutarlılık soruna **betiksel dilbilimin temel sorunudur**: Kesitler arası bağlantı, eklemeli söylemin tutarlılığını, dolayısıyla uçulluğunu en iyi gösteren özelliktir. Betiksel dilbilimin bu görüşünü bütünleyen göstergebilimsel kavramsa söylemin anlamsal bütünlüğündeki tutarlılığı tanımlamaya yarayan **yardeslik** kavramıdır.

Parret tutarlılık konusunda üç türlü ayırım gözetir:

a. Sözdizimsel; b. Anlamsal; c. Edimsel.

Uşçulluk konusundaki Üretimsellik görüşü ise bugün tüm sözedimcilerinin bir başka deyişle, edimbilimcilerin üstünde durdukları ve gelişmekte olan bir görüştür; temeli dil ile bu dili üreten kişi arasındaki bağlantının dil içindeki öğelerden kalkılarak kanıtlanmasına dayanır.

Kendisi de edimbilimsel doğrultuda olan Parret sunuşlarının son bölümünde edimbilimsel dilbilgisinden örnekler vererek uşçulluğun tanımına yeni öğeler eklemeye çalıştı.

3. Sonuç gözlemleri.

Göstergebilimsel doğrultudaki sunuşların ve toplu-çalışmaların, başta Urbino Üniversitesi olmak üzere birçok ülkenin üniversite ve bilim merkezlerindeki araştırmacılarca değerlendirildiğini, çeşitli kuramsal gelişmelerin yine burada düzenlenmiş bilimsel toplantılar sonucu gerçekleştiğini, sunuşların bir bölümünün kitaplaşmasıyla özellikle dilbilim, anlambilim ve göstergebilim alanında uğraşanların yeni görüşlerden esinleneceklerini vurgulamayı gerekli bulur, bu tür bilimsel toplantılar sonucu yıllarca çözümlenmesi bile düşünülmemiş sorunların büyük bir atılımla gündeme getirildiğini özellikle anımsatırız.

M. RİFAT

R É S U M É

Le Centre International de Sémiotique et de Linguistique près l'Université d'Urbino (Italie) a organisé cet été (9-28 juillet 1979), sous la direction de P. Paioni, des séminaires, des études pratiques et des colloques relatifs à la théorie sémiotique. Dans ce texte, M. Rifat essaie de résumer les conclusions qu'il a tirées de ces travaux et discussions:

1. Principaux séminaires:

- Dans le séminaire «De l'image comme texte au texte comme image» R. Lindens et Ph. Dubois ont présenté leur théorie de l'image; cette présentation a été suivie d'analyses concrètes.
- T. Todorov a exposé dans le cadre de «la réflexion contemporaine sur la littérature» la théorie littéraire des formalistes et de M. Bakhtine.
- Le séminaire «Rite et Mythe» de M. Pop portait sur la description et structuration des rites et des mythes en tant que discours sémiotiques.
- D. Patte, s'inscrivant dans la lignée greimassienne et partant d'une part du «Parcours génératif» proposé dans le dictionnaire de Sémiotique par A. J. Greimas et J. Courtés, et d'autre part des articles parus dans *Le Bulletin* (no. 7) du Groupe de Recherches sémio-linguistiques (EHESS), a essayé de formuler les travaux de Vanderbilt University sur le «Récit et discours didactique.»

- Les exposés d'E. Véron se présentant comme l'étude sémiotique des discours sociaux ont été «péremptoirs» du point de vue de la théorie, mais «improductifs» dans l'application.
- G. Vignaux prenant comme thème «Argumentation et Discours» s'est intéressé en particulier aux questions méthodologiques et aux stratégies discursives.
- Quant à H. Parret, il a interrogé d'une manière systématique le problème de «La Rationalité dans le langage» en attachant une importance particulière aux «fonctions représentatives du langage», au «rapport entre la logique et la grammaire», aux «démonstratifs», aux «modalités», et à la «cohérence discursive».

2. Colloques:

Dans l'ensemble des activités quatre colloques internationaux ont eu lieu: «Possibilités de la pragmatique», 9/13 juillet (organisé par H. Parret); «Objets 'à côté' (para-doxaux)», 16/20 juillet (organisé par ...F. Lyotard); «Le discours ironique», 23/27 juillet (organisé par Ph. Hamon) et «La Séduction», 25/27 juillet.